

ע"פ 5842/15 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 5842/15

לפני:

כבוד השופט י' עמית
כבוד השופטת ע' ברון
כבוד השופט ג' קרא

המערער:

פלוני

נ ג ד

המשיבה:

מדינת ישראל

ערעור על הכרעת דינו מיום 4.5.2015 וגזר דינו מיום
16.7.2015 של בית המשפט המחוזי בירושלים בתפ"ח
44174-10-13 שניתנו על ידי כב' סג"נ יעקב צבן וכב'
השופטים רפי כרמל ורבקה פרידמן-פלדמן

תאריך הישיבה:

כ' באלול התשע"ז (11.9.2017)

בשם המערער:

עו"ד חיים אליה

בשם המשיבה:

עו"ד סיון רוסו; עו"ד מורן פולמן

פסק-דין

השופט ג' קרא:

1. המערער הורשע פה אחד, לאחר ניהול הוכחות, בביצוע עבירות מין במשפחה וכן בעבירות של תקיפה בנסיבות מחמירות, פציעה בנסיבות מחמירות ואיומים ונדון ל-18 שנות מאסר, שנתיים מאסר על תנאי ופיצוי למתלוננות בסך 30,000 ש"ח.

2. כעת מונח לפנינו ערעורו על הכרעת הדין מיום 4.5.2015 ועל גזר הדין מיום 16.7.2015, שניתנו על ידי בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' סגן הנשיא י' צבן והשופטים ר' כרמל ו- ר' פרידמן-פלדמן) בתפ"ח 44174-10-13.

עיקרי כתב האישום

2. כתב האישום מחזיק שני אישומים, האישום הראשון עניינו בעבירות מין שעל פי הנטען ביצע המערער בביתו הקטינה א', שהייתה אז כבת 15, במשך שנה, החל משנת 2012. על פי המתואר, נהג המערער להגיע למיטה בה ישנה א' בסמוך לאחותה ד', בשעות הבוקר המוקדמות, להרים את ד' ולהניחה על מזרון אחר בחדר ולשכב לצידה של א'. המערער הניח את ידו בין רגליה, הרים את חולצתה, נגע בשדיה ואמר לה "תזרמי איתי, תני לי להירגע, תעשי משהו". בנוסף, מתאר כתב האישום שורה של מעשים מיניים קשים שביצע המערער בא': מספר מקרים בהם החדיר את אצבעותיו ואת איבר מינו לפי הטבעת שלה; מספר נסיונות אינוס; מספר מעשי סדום ומספר מקרים בהם ביצע מעשים מגונים תוך שימוש בכח; מעשים מגונים שביצע בפניה; וכן חשיפתה לסרטים בעלי תוכן מיני. עוד נטען כי כאשר ניסתה א' להימלט מפניו, משך המערער בשערותיה וסטר לה, כשבאחת הפעמים גרמה לה הסתירה לצלצולים באוזן במשך שבוע ימים; בנוסף, נהג המערער לאיים עליה שאם תספר על מעשיו יכריז כי היא איננה בתו ויכה אותה.

האישום השני נוגע לעבירות אלימות שביצע המערער בביתו ד' בשלוש הזדמנויות, מאז היותה בת 11: במקרה הראשון, בשנת 2011, לאחר שסירבה להיענות לבקשתו ללכת על המדרכה ולא על הכביש, השליך לעברה אבן, סטר לה ולאחר שנפלה ארצה כשהיא בוכה, דרך על ראשה ברגלו באופן שהביא לפציעתה באיזור הגבה; במקרה השני, שהתרחש באותה שנה, לאחר שסירבה להכין לו קפה כפי שדרש, הכה אותה בסטירות ובאמצעות מקל של מגב בכל חלקי גופה, עד לשבירת המקל ובאופן שגרם לשטף דם פנימי בכתפה; במקרה השלישי, בשנת 2013, לאחר שהגיעה לאוזניו השמועה כי היא מאוהבת בבחור, הכה אותה בכל חלקי גופה באופן שגרם לה לשטפי דם פנימיים באיזורים שונים, ניסה לחנוק אותה באמצעות שמיכה שהניח על ראשה ודרך על ראשה לאחר שנפלה ארצה באומרו ש"ישחט אותה", עד שהורחק ממנה על ידי אשתו.

הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי

3. המערער כפר במיוחס לו, אולם הודה באופן חלקי באירוע האלימות האחרון כלפי בתו ד' בשנת 2013, כשלטענתו אומנם הכה אותה אך לא חנק אותה בשמיכה ולא גרם לה כל נזק. טענתו הכללית של המערער היתה כי הוא קורבן לעלילה (להלן: טענת העלילה) שרקמה נגדו אשתו (שהיא, במועד הערעור, גרושתו), בשל רצונה לזכות ברכושו, ואשר רתמה לכך את בנותיהן, שביקשו מצידן להסיטו מדרכן לנוכח התנגדותו העזה, שבאה לידי ביטוי גם במכות שהכה אותן, לקשרים חברתיים שקשרו עם בחורים.

4. במהלך פרשת התביעה העידו בבית המשפט שתיים מבנותיו של המערער, א', המתלוננת באישום הראשון ו-פ', שהיו באותה עת בנות שש עשרה וארבע עשרה, בהתאמה. אחותן ד', אשר בעת חקירת החשדות עדיין לא מלאו לה ארבע עשרה, העידה בפני חוקרת ילדים והאחרונה העידה בבית המשפט. עוד העידו מטעם התביעה, העובדת הסוציאלית שבפניה חשפה א' את מעשי המערער, גיסתו לשעבר של המערער (להלן: הדודה) וחוקרי המשטרה. מטעם ההגנה העידו המערער, אחותו, שני אחיו ואחיינו, שלושה שכנים והעובדת הסוציאלית בבית החולים שבו אושפזה המתלוננת א', ביוני 2013, לאחר נסיון התאבדות שביצעה. לאחר שנשמעו העדויות, הרשיע ביהמ"ש המחוזי את המערער בעבירות המין והאלימות שיוחסו לו וזיכה אותו מעבירה של הדחה בחקירה שיוחסה לו באישום הראשון.

5. בפתח הכרעת הדין ציין ביהמ"ש המחוזי כי אין מחלוקת שיחסייהם של המערער ואשתו היו מעורערים וכי שניהם נהגו באלימות קשה כלפי ילדיהם, כאשר נגד האם אף הוגש כתב אישום בשל אלימות כלפי ילדיה. על רקע זה, הודגש כי עדויות האם, הבנות ויתר ראיות התביעה ייבחנו "בקפידה ובזהירות רבה".

בהמשך דחה בית המשפט קמא את טענת העלילה. נקבע, כי אין מחלוקת שהאם היתה אלימה מאוד כלפי ילדיה לאורך תקופה ממושכת, עד כדי ניתוק הקשר בינה לבין שתיים מהבנות לתקופה מסוימת וכי על רקע זה קשה לקבל את הטענה כי הבנות עשו יד אחת עימה כדי לתמוך בה במאבקה במערער. כך גם נדחתה הטענה כי הבנות רקמו עלילה כדי להרחיק את המערער מן הבית מתוך אינטרס עצמאי משלהן.

6. לאחר שסקר את כלל העדויות שנשמעו בפניו, קבע בית המשפט כי לנוכח עדויותיהן של א' ו-פ', העיון בחקירתה של ד' ועדותה של חוקרת הילדים, שגבתה את עדותה, כשלצדן יתר ראיות התביעה – ניתן לקבוע ללא ספק כי המערער ביצע את המעשים המיוחסים לו כלפי א' ו-ד'.

7. בית המשפט קמא התרשם כי תיאוריה של א' בעדותה היו אותנטיים, כשציינה כי המערער הפלה אותה לטובה לעומת אחיה, אותם נהג להכות, ובייחוד את אחותה פ', וכי הדבר עורר את קנאתה של אמה, שהכתה אותה בשל כך. בנוסף, עמד בית המשפט על אופן חשיפת המעשים על ידי א' כשבתחילה סיפרה זאת לדודיה, אחיו של אביה, שהכו אותו בשל כך, ורק בהמשך, לאחר אירוע שבו הגיע המערער לקחת אותה מבית הדודים והיא ספגה מכות משלושת דודיה, פתחה את סגור ליבה בפני עובדת סוציאלית בלשכת הרווחה, וגם אז – עשתה זאת בשל שאלותיה של האחרונה ולא מיוזמתה שלה. נקבע, כי עד אז נמנעה א' מלחשוף את המתרחש בשל פחדה מהמערער, שכן כאשר איימה עליו כי תחשוף את מעשיו, היכה אותה באוזנה באופן שגרם להפרעות בשמיעה במשך שבוע.

עוד נקבע כי עדותה של א' חשפה את השיטתיות והעקביות שבמעשי המערער, כשבתחילה נהג להתבונן במקומות מסויימים בגופה, בהמשך נגע בקומות רגישות בגופה מעל הבגדים כשאיפשר לה לשבת על רגליו, כביכול כדי לשחק איתה, ולאחר מכן נגע בה מתחת לבגדים. בהמשך היה קורא לה לחדרו, לעיתים באמצע הלילה באמתלה כי הוא רוצה לשוחח איתה, תוך מריבות עם האם שתהתה על כך, שאז נהג להשכיב אותה לצידו, נגע במקומות רגישות בגופה וניסה להפשיטה מבגדיה מבלי ששעה להתנגדותה, תוך שהיא קפאה והתכווצה "העיקר שאני אמנע ממנו להתקרב למקומות הכי רגישות אצלי... מלמטה", ובהמשך אף ביצע בה מעשים מיניים בכח, בניגוד לרצונה וחרף

התנגדותה.

בית המשפט התרשם כי א' תיארה את מסכת האירועים באופן מפורט ומוחשי, מתוך קושי עצום, מבוכה ובכי ודחה את טענת המערער כי תיאורים כה מביכים וקשים, לרבות תיאוריה ביחס לאופן שבו החדיר את אצבעותיו לפי הטבעת שלה קודם שהחדיר את איבר מינו ורצונו להביאה לידי סיפוק מיני תוך שהוא מתייחס אליה כאילו היתה אשתו, הם עלילת שווא. בית המשפט קמא קיבל את תשובתה "הברורה והבהירה" כשהוטחה ב-א' טענת העלילה, כי לא היתה בקשר הדוק עם אמה וכי הדברים הובאו לידיעתה של האם רק לאחר שהתלוננה בפני שירותי הרווחה. בית המשפט גם נדרש להסבר של א' כי פנתה לדודיה דווקא, אחיו של המערער, משום שחששה שאמה לא תוכל לעכל את הדברים ואף הבינה כי לנוכח הסכסוכים בין האם לבין המערער, ייווצר הרושם שהאם היא מקור לעלילה. בנוסף, התרשם בית המשפט כי מבחינת כישוריה אין האם מסוגלת לרקום מזימה כה מורכבת.

8. בית המשפט התייחס גם למכתב שהשאירה א' במהלך נסיון התאבדות האחרון שביצעה בליל 10.6.2013 (להלן: מכתב ההתאבדות) ובו ביקשה את סליחתו של המערער והתלוננה על יחסיה של אמה אליה, תוך שקיבל את ההסבר שמסרה א', ולפיו ביקשה לייסר את מצפונה ולו היתה מעלה על הכתב את מעשיו, היה המערער קורע את המכתב, בציינו כי, ככלות הכל, א' היתה ילדה באותה עת. בית המשפט קיבל גם את דבריה של א' כי הקריבה את עצמה כדי שהמערער לא ייגע באחיותיה ולא יעזוב את הבית, דבר שישנה את מעמד המשפחה, וכן כי חשפה את מעשיו בשל ההסלמה בחומרתם ולנוכח ההבנה שהתגבשה בה כי הקורבן שהקריבה כבד מדי.

9. תמיכה משמעותית לעדותה של א' מצא בית המשפט בעדויותיהן של אחיותיה פ' ו-ד'. האחות פ' העידה על יחס מפנק לו זכתה א' מן המערער וכן על מנהגו לישון לצד א' והיא, שישנה לעיתים באותה המיטה עימה, הרגישה שהוא נוגע ב-א' לעיתים מעל הבגדים ולעיתים מתחת להם, תוך שציננה "לפעמים הייתי רואה את זה ולפעמים הייתי מרגישה את זה שישנו אחד ליד השני". עוד העידה כי בשש או שבע פעמים שמעה קולות כאב מפי א', לאחר שראתה שהמערער מכניס את ידו למכנסיה ורק בשל פחדה לא עשתה דבר כדי לעצור במערער. לדבריה, המעשים התרחשו בתדירות של פעמיים בשבוע.

גם האחות ד', אשר מפאת גילה נגבתה עדותה על ידי חוקרת ילדים, מסרה כי היתה עדה לארבעה אירועים של פגיעה מינית ב-א', שהתרחשו בעת שישנה לידה. לדבריה המערער היה בא בלילות כדי לישון ליד א' ומפתח עימה שיחה, שבמהלכה שם את ידיו על איזורים רגישים בגופה בעוד א' מבקשת ממנו לחדול. ד' גם העידה על אירועים בהם המערער היה מעביר אותה למקום אחר בחדר כדי שהוא עצמו יוכל לישון ליד א' "והיה בא לאנוס את א'", כשזו בוכה ומבקשת ממנו להתרחק, כשהיא עצמה שמעה את קולות הכאב של א' אבל פחדה לקום ממקומה. בית המשפט, ששמע את עדותה של חוקרת הילדים וצפה בהודעותיה המצולמות של ד' קיבל את מסקנותיה לפיהן "ד' סיפרה על אירועים שחוותה, מסרה תוכן הגיוני באופן לא מובנה, עקבי וספונטני, מלווה בפרטים רבים אותם עיגנה בקונטקסט של זמן, תוך שתיארה אינטראקציות פיזיות מילוליות בתגובה אחת לשנייה ואף הדגימה התנהגויות ספציפיות". בית המשפט קמא התרשם כי ד' ביקשה לדייק בתיאוריה, תיארה דברים כהווייתם ובאופן מוחשי, כשלא פעם הדגישה דברים באמצעות ידיה וקבע כי דבריה תומכים בעדותה של א' בכל הנוגע למעשים המיניים שביצע בה המערער.

10. תימוכין נוספים לדבריה של א' מצא בית המשפט קמא בדבריה של הדודה, כפי שנמסרו בהודעתה במשטרה (ת/6), ומהם עולה כי א' סיפרה לה כי המערער ישן לידה בלילות "והיא קמה לפעמים ערומה לגמרי ועוד אמרה לי שהוא מנסה להכניס לה את איבר המין שלו לאיבר המין שלה מספר פעמים והיא כל הזמן הייתה אומרת לו תפסיק לעשות את זה ומסרבת שהוא יגע בה, אך הוא לא היה מסכים לסירובה... בפעם האחרונה הוא ניסה להכניס לה, זה היה לפני חג הרמאדן" וכן סיפרה לה על שני נסיונות התאבדות שביצעה ועל האלימות של אמה כלפיה. הדודה מסרה כי לנוכח הדברים לקחה את א' לבדיקה גניקולוגית והסבירה כי נמנעה מלהתלונן במשטרה בשל חששה של א', אולם שוחחה עם עובדת סוציאלית בשירותי הרווחה. נקבע כי דברים מפורטים אלה שמסרה במשטרה אינם מתיישבים עם טענתה לאובדן זיכרון, שהועלתה במהלך עדותה בבית המשפט, ויש להעדיף את האמור בהודעתה על פני עדותה.

לצד כל אלו, ציין בית המשפט קמא כי א' סיפרה על האירועים המיניים לעובדת הסוציאלית רק בשל יוזמתה של האחרונה ורק לאחר שדוידה, אחיו של המערער, לא האמינו לה.

11. בכל הנוגע למעשי האלימות והאיומים של המערער כלפי ד', שיוחסו לו באישום השני, נקבע כי תיאוריה של ד' בפני חוקרת הילדים ביחס לשלושה מעשי האלימות מקימים את התשתית הראייתית הדרושה להרשעה. סיוע להודעתה מצא בית המשפט קמא בהודאת המערער במעשי אלימות כלפיה, אותם תלה ב"מניעים חינוכיים", יחד עם העדר הכחשה מצידו לאירוע האלימות השלישי (נסיון החניקה באמצעות השמיכה) ובעדויות האחיות א' ו-פ'.

12. עוד נקבע כי אין בעדות המערער ובעדותם של עדי ההגנה כדי לפגום בראיות המאשימה. המערער, כאמור, ביקש להרחיק עצמו מכל מעשה מיני בא' והודה במעשי אלימות "חינוכיים" בהם עשה שימוש בחגורה. עדותו של מ', אחיו של המערער, באשר לאלימות בין המערער לאמן של המתלוננת אינה מחדשת דבר ואמירתו כי שמע את האם אומרת ל-פ' "תגידי לדודים שלך את מה שהסכמנו לגביו" הנה חסרת משמעות ראייתית; גם בעדותו של ח', אח נוסף, אין כדי להועיל, באשר הוא לא הכחיש שא' סיפרה לו על מעשיו המיניים של המערער בגינם סירבה לשוב לביתה אולם הסביר כי האלימות כלפי המערער מצד האחים באה משום שהלה לא ידע לחנך את ילדיו כיאות ולא משום שהאחים האמינו שאכן ביצע את המעשים הנטענים.

13. לפיכך הורשע המערער במיוחס לו אולם זוכה מעבירה של הדחה בחקירה לאחר שהמשיבה זנחה עבירה זו במסגרת סיכומיה.

גזר דינו של בית המשפט המחוזי

14. בגזר דינו עמד בית המשפט קמא על הערכים המוגנים שבהם פגע המערער במעשיו: כבוד האדם, האוטונומיה של הפרט על גופו ושמירה על גופם ונפשם של קטינים. נקבע כי העובדה שלא הוגש תסקיר קורבן בעניינה של א' אינה מועילה למערער, משום שמצבה הנפשי ניכר במהלך עדותה והיא אף ניסתה לשים קץ לחייה בעבר. בית המשפט עמד על קיומו של עונש מינימום בעבירות המין שבהן הורשע המערער ועל הענישה המחמירה הנוהגת בגין עבירות מין במשפחה ולאור כל אלה קבע מתחם עונש הולם לכלל עבירות המין שביצע המערער (7 מעשי סדום, שני נסיונות אינוס

ומעשים מגונים רבים במשך שנה), ככזה הנע בין 16-22 שנות מאסר, ומתחם עונש נפרד לעבירות האלימות והאיומים, ככזה הנע בין שנה עד שלוש שנות מאסר.

בגזרו את עונשו של המערער בתוך מתחם העונש שנקבע, קבע בית המשפט כי לנוכח חומרת המעשים, מיהות הקורבנות וגילן, הרקע המשפחתי והמשכונות המעשים וריבויים יש לנקוט בהרתעה ולמצות את הדין עם המערער. נקבע כי המערער לא לקח אחריות על מעשיו ולא הפנים את חומרתם וכן כי אין בנסיבותיו האישיות כדי להביא להקלה בדינו. ולעומת זאת, הנזק שנגרם למתלוננות הוא רב וההתמודדות עימו תלווה אותן לאורך חייהן.

תמצית נימוקי הערעור

15. לטענת המערער בית המשפט קמא שגה בהרשיעו אותו, שכן המשיבה לא הוכיחה את אשמתו מעל ספק סביר. בבסיס הערעור עומדת עתירתו של המערער כי בית משפט זה יתערב בממצאי המהימנות והעובדות של בית המשפט קמא וזאת משלושה טעמים עיקריים, הראשון – כי בית המשפט קמא התעלם מסתירות מהותיות ומחוסר מהימנותה של א' ומצא לעדותה תימוכין רעועים; השני – כי קביעות המהימנות בלתי מבוססות משום שהכרעת הדין אינה משקפת את הסיבה לאמון שניתן במתלוננות, דבר המבטל למעשה את אפשרות הערעור עליהן; והשלישי – קיומם של מחדלי חקירה, הן בכך שחקירתה של ד' על ידי חוקרת הילדים בוצעה זמן ניכר לאחר חשיפת הטענות נגד המערער, הן בשל הצגת שאלה מדריכה על ידי חוקרת הילדים והימנעותה מהצגת שאלות רלוונטיות והן בשל אי חקירת מאבטחי בית החולים שבו אושפזה א' לאחר נסיון ההתאבדות, אף שאלו היו עדים לחילופי הדברים בין המערער לבין האם. בנוסף, נטען כי משבגרה ד' והגיעה לגיל 14 במהלך הדיונים בבית המשפט, היה על בית המשפט להזמין לעדות.

לפיכך, נטען כי היה על בית המשפט להעדיף את עדויות ההגנה ובייחוד את גרסת המערער.

16. באשר לגזר הדין, נטען כי בית המשפט קמא התייחס לאישומים כאל אירועים שונים מבלי שנימק את קביעתו לגבי מתחמי הענישה שקבע ולגבי מידת החפיפה ביניהם ומבלי שציין מהו המתחם הכולל, ואף חרג באופן משמעותי מרמת הענישה הנוהגת, כך שלא נשמר יחס הולם בין חומרת העבירות לבין העונש ובשל כך נפגעה אחידות הענישה.

כן נטען כי ביהמ"ש קמא התעלם מנסיבותיו האישיות של המערער: הוא זה שדאג לפרנסת ילדיו ואף גונן עליהם מפני האם; גילו ואורך המאסר שיביאו לחיות ללא תקווה; פציעתו בעבר מירי צה"ל שהביאה לקיצור רגלו ב-5 ס"מ; העדר עבר פלילי בעבירות בהן הורשע; היותו שוהה בלתי חוקי בישראל, ללא משפחה וחברים קרובים, ולא יזכה לביקורים ולתמיכה במהלך מאסרו; לנוכח סוג העבירות בהן הורשע סביר להניח כי עונש המאסר לא יקוצר וכי במהלכו לא יוכל לצאת לחופשות בהיותו שוהה בלתי חוקי בישראל (מפנה לע"פ 3902/02 בולמגה נ' מדינת ישראל (15.1.2004)); המסוכנות הנשקפת מן המערער היא נקודתית משום שהוא התגרש מאשתו ואינו עומד בקשר עם משפחתו הגרעינית. בנסיבות אלה, הופך עונשו החמור של המערער לעונש קשה מנשוא.

בנוסף, טען המערער כי גובהו של הפיצוי שהוטל עליו לשלם יותר אותו מאחורי סורג וברח עוד מספר שנים. לאור כל אלה, עתר להקלה משמעותית בעונשו.

תגובת המשיבה

17. המשיבה ביקשה לדחות את הערעור על שני חלקיו. עמדתה היא כי הכרעת הדין מנומקת, מקיפה ומבוססת על ממצאי מהימנות שאין מקום להתערב בהם. בית המשפט קמא נתן משקל מלא לעדות המתלוננות ומצא את עדות המערער כבלתי מהימנה ובלתי עקבית ודחה את טענת העלילה ואין בטענות המערער כדי להצדיק התערבות ערכאת הערעור בממצאי המהימנות שנקבעו.

18. בכל הנוגע להרשעת המערער באישום הראשון, הרי שבית המשפט קמא התרשם מעדותה של א' ומאופן מתן העדות וקבע כי התיאור שמסרה היה מוחשי ומפורט, תוך התייחסות למצבים שונים, כולל השיח בינה לבין המערער, ולתחושותיה בזמן האירועים כמו גם לפרטים מביכים מבחינתה. חיזוקים לגרסתה נמצאו בעדויות על מצבה הנפשי; בנסיונות ההתאבדות שביצעה; ובדרך בה חשפה את המעשים, תחילה בפני קרובי משפחתה, לאחר נסיון ההתאבדות – פרט שגם המערער עצמו מאשר – ובהמשך בפני דודתה ורק לבסוף בפני עובדת סוציאלית שדחתה בה לספר את אשר על ליבה.

עוד עמדה המשיבה על כך שבית המשפט קיבל את עדויותיהן של האחיות פ' ו-ד' כמהימנות. פ' מסרה תיאורים שעלו בקנה אחד עם תיאוריה של א' בכל הנוגע למועד תחילת המעשים; ליחס המועדף מהמערער לו זכתה א'; לכך שהמערער ישן בחדרן של הבנות, העיר את א' ונכנס למיטה לידה; לכך שראתה והרגישה שהמערער נוגע ב-א' ועשתה עצמה ישנה; לכך ששמעה את קולות הכאב של א' בשעת מעשה. הודגש, כי פ' סייגה את עדותה בעניינים להם לא היתה עדה. גם ד', שהעידה בפני חוקרת ילדים, נמצאה מהימנה על ידי בית המשפט. הסתירות בין עדותה לבין גרסתה של א' בעניין מקום האירוע הראשון ומועדו מהוות, כפי שציינה חוקרת הילדים, ביטוי לבלבול זמן שכיח בקרב ילדים ואין בהן כדי לפגוע בהערכת המהימנות. בנוסף נטען כי להגנה עמדה האפשרות לבקש לדחות את הדיון ולבקש להעיד את ד' עצמה, אולם היא לא עשתה כן.

כמו כן נטען כי מן הבחינה הראייתית ניתן להרשיע את המערער בעבירות שביצע ב-א' בהסתמך על עדותה של א' כעדות יחידה, בכפוף לחובת הנמקה. ואילו בעניינינו, עדויותיהן של האחיות, פ' ו-ד', מספקות תימוכין משמעותיים לעדותה.

19. בנוסף נטען כי עדויותיהן של א' ושל פ' מהוות סיוע להודעותיה של ד' בפני חוקרת הילדים. השתיים העידו על המכות שקיבלה ד', ואין בכך שלא ראו את כל חלקי האירועים כדי למנוע את השימוש בעדויותיהן כעדויות מסייעות. כמו כן עדות המערער, שהודה כי בשנת 2013 היכה את ד', היוותה גם היא סיוע.

20. המשיבה גם הצביעה על הפערים בין גרסת המערער במשטרה לבין גרסתו בבית המשפט המצביעים על כך כי שינוי הגרסה בא לאחר שהמערער נחשף לחומר החקירה והתאים את גרסתו לאמור בו.

21. באשר לטענת העלילה, הרי שזו אינה עולה בקנה אחד עם האלימות שנקטה האם כלפי בנותיה והן אף העידו נגדה בעניין זה. כמו כן בגילן הצעיר של המתלוננות לא ניתן לייחס להן מידת תחכום כזו המאפשרת לשזור את פרטי העלילה. גם דרך חשיפת האירועים על ידי א' בפני עובדת סוציאלית, שלא מיוזמתה של א', אלא לאחר שהאחרונה הציגה לה שאלות, מלמדת גם היא כי אין כל יסוד לטענת העלילה. כך לא ניתן לייחס לאמן של הבנות - שתוארה על ידי המערער עצמו כאישה פשוטה - יכולת לרקום עלילה מורכבת ומרובת פרטים.

22. המשיבה ביקשה לדחות גם את הערעור על גזר הדין. לשיטתה, עונשו של המערער הוא עונש ראוי שאינו חורג ממתחם הענישה המקובל; הנזק הנפשי שנגרם למתלוננות אינו דורש הוכחה וניתן ללמוד עליו מעדותה של א' ומנסיון ההתאבדות שביצעה. כך, גם אין להתערב בפיצוי שנפסק למתלוננות, שאינו מבטא את חומרת הנזק שגרם המערער והוא נחוץ לבנות לשם התמודדות עם הפגיעה שחוו.

דיון והכרעה

23. לאחר שעיינתי בנימוקי הערעור ובתשובה להם, בכתב ובעל פה, בפרוטוקול הדיונים בבית המשפט קמא, בתיק המוצגים, ובכלל זה בתקליטורים המתעדים את חקירתה של ד' לפני חוקרת הילדים, הגעתי לכלל מסקנה כי יש לדחות את הערעור על שני חלקיו.

הערעור על הכרעת הדין

24. כידוע, הכלל הנקוט בידינו הוא כלל אי ההתערבות, ולפיו לא על נקלה תתערב ערכאת הערעור בממצאים שנקבעו על ידי הערכאה הדיונית. כלל זה תקף במיוחד במקרים של עבירות מין בכלל, ועבירות מין במשפחה בפרט (ע"פ 5348/15 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 23 (3.4.2016)). החרیגים לכלל מצומצמים לממצאים שנקבעו על סמך ראיות בכתב, להבדיל מעדויות שנשמעו על ידי הערכאה הדיונית; לממצאים שנקבעו על פי שיקולים שבהגיון או בשכל הישר; לטעויות מהותיות בהערכת המהימנות; או בהינתן ראיות המצביעות על כך שלא היה בידי הערכאה הדיונית לקבוע את הממצאים כפי שנקבעו (ע"פ 252/16 פלוני נ' מדינת ישראל (21.12.2017)).

25. מן הבחינה הראייתית, הנדבך המרכזי להרשעת המערער באישום הראשון הוא עדותה של א'. בית המשפט עמד על תוכנה של העדות ועל התרשמותו מן העדה ומאופן מתן העדות. כך ציין כי "א' תיארה לפנינו אירועים אלה באופן מפורט. לצד זאת ניתן היה להבחין בקושי העצום בו הייתה נתונה שעה שנאלצה לספר על אירועים כה אינטימיים, כה מביכים וכה קשים, ועד כמה היא סובלת מהצורך לתאר האירועים פעם נוספת. א' גם העידה על מקרים בהם ביקש הנאשם להחדיר את איבר מינו לפי הטבעת שלה, ותיארה כיצד היה מחדיר לפני כן את אצבעותיו לפי הטבעת שלה ומבקש ממנה להירגע כדי שלא יכאב לה, ולאחר מכן היה מכניס את איבר מינו לפי טבעתה, שאז היא חשה בכאבים

ותיארה באופן מוחשי ממש את שעבר עליה: "הייתי בוכה והפנים שלי היו הופכות לאדומות מבכי. לפעמים הייתי ממשיכה לסבול עד שיגמור ויגיע לסיפוק שלו כדי שיתרחק ממני כמה שיותר מהר" (סעיף 7 להכרעת הדין). א' ציינה כי הנאשם התנהג עמה כאילו היא אשתו ואף היה מבקש ממנה להסתובב אליו, על מנת שיגרום לה לסיפוק מיני, כאשר תיאורים אלה באולם בית המשפט, לוו בבכי ובנשימות כבדות מצידה של א'." (עמ' 40 להכרעת הדין).

עיון בפרוטוקול עדותה של א' מלמד כי, כפי שציין בית המשפט, עדותה התאפיינה בפירוט רב, לרבות בעניינים שאינם קשורים ישירות במעשי המערער. כך עמדה א' על המתח ביחסי אביה ואמה שישנו בחדרים נפרדים; על יחסו המפלה כלפיה שבגינה נמנע מלהכותה בעוד שכלפי אחיה נהג באלימות, ונהג בה בעדינות כדי שלא תספר על המתרחש "וכשהיה מנסה להרביץ לי היה מתחרט ולא מרביץ לי" (עמ' 25 ש' 31). וכך גם עמדה על המלכוד שבו היתה נתונה כאשר סבלה מנחת זרועה של האם מצד אחד, אולם היתה חשופה לנסיגות תקיפה מינית מצד המערער לאחר שהאם הורחקה מן הבית, מן הצד השני:

"כשאימא שלי הייתה מרביצה לי או דברים כאלו, אבא שלי היה כל פעם אומר לי לא אימא שלך זאת מנסה כל פעם להזיק לכן, היה מנסה לקחת אותי למשטרה כדי להתלונן נגד אימא שלי, אחד הפעמים אני הלכתי והתלוננתי נגד אימא שלי, הרחיקו את אימא שלי מהבית תקופה של זמן, בתקופה שאימא שלי הייתה מרוחקת מהבית ניסה אבא שלי לתקוף אותי. והרגשתי בטעות שעשיתי שהלכתי להתלונן על אימא שלי ונאלצה אימא שלי לעזוב את הבית. בגלל שלפחות שאימא שלי הייתה בבית נוכחת הדברים היו יותר פשוטים" (עמ' 26).

כך גם העידה על הדילמה שהיתה לה לאחר שהוכחה קשות על ידי אמה עת ביקש ממנה האב להתלונן במשטרה ואמר לה שיעברו לגור במקום אחר והיא נעה בין רצונה לחיות בשקט לבין החשש לחיות איתו לבד (עמ' 51).

לכך מתווספים תיאורים המוחשיים באשר למעשי המערער, שכללו לא רק את מהלך הדברים ואת תיאור המעשים עצמם, לסוגיהם השונים, בפרטי פרטים, יחד עם תיאור תחושת הכאב שחשה ותגובותיה הפיזיות והרגשיות השונות באירועים שונים, אלא גם את חילופי הדברים ביניהם, הן במהלך המעשים והן לפנייהם (כך למשל בעמ' 18 ש' 5). הדברים צוינו וצוטטו בהרחבה בהכרעת הדין, ולא אחזור עליהם, אולם לשם המחשה אפנה לתיאור תגובתה על נסיונותיו של המערער לחדור לאיבר מינה, שאז "ממש סגרתי את הרגליים שלי עד הסוף. הייתי אומרת לאבא שלי תתרחק ממני, מה אתה משוגע?" (עמ' 24 ש' 4-2). תגובתה הנזעקת דווקא לסוג זה של נסיונות התקיפה מצד המערער, על משמעות הדברים לגביה בחברה בה היא חיה, מובנת מאליה ואינה דורשת הסבר ויש בתיאור זה כדי להעיד על האותנטיות בתגובה שאינה פרי מחשבה מאוחרת לרקחת מזימה.

בנוסף, וכפי שציין בית המשפט קמא, תיאוריה של א' אף כוללים פרטים שהביכו את א' והביאוה לידי בכי במהלך עדותה, באשר לכך שהמערער הביא אותה לסיפוק מיני תוך כדי המעשים ולנהוג בה כאילו היתה אשתו ותגובתה לכך "אני הייתי אומרת לו אני הבת שלך תתרחק ממני" ואף על אטימותו לכך "לא היה מבין את הדבר הזה" (עמ' 21).

26. גם אופן ומועד חשיפת המעשים מחזקים את מהימנות של א'. למעשה, ראשית חשיפת מעשי המערער נעשית בחוג משפחת האב דווקא, ולא בחוג משפחת האם (כשלפי עדותה חששה כי אם תספר זאת לאחיה של האם, הם יהרגו את המערער). כך, כשבועיים-שלושה לאחר שאושפזה בבית החולים, כשהיא רחוקה מן המערער ומאמה, סיפרה לדודיה על מעשיו של המערער (עמ' 32). לדבריה הרגישה בטוחה לספר לדוד נ' משום שהוא אמר לה שהוא ידאג לה אם מישהו יפגע בה. יתרה מכך, בתחילה סיפרה לס', אשתו של נ', וזו ביקשה שא' תספר לדוד נ' את הדברים בעצמה. לאחר שסיפרה לדודיה, עימתו אותה עם אביה ואף היכו אותו, ויום לאחר מכן הגיעה הדודה שהתבקשה על ידי הדוד נ' לקחת אותה לבדיקה אצל רופאת נשים. א' ביקשה את רשותו של הדוד נ' להישאר אצל דודתה, ואכן נשארה שם יחד עם אחותה ד'. במהלך תקופה זו חזרו השניים לבית הדוד, ואז ביקש האב לקחתן הביתה, לנוכח זאת נמלטה א' מן הבית ודודיה תפסו אותה והיכו אותה, ואחותה ד' היא זו שסיפרה על מעשיו של המערער במעמד זה. לאחר מכן, נסע האב מן המקום והיא וד' חזרו לביתה של הדודה, שם שהו עד שזו החזירה אותן לידי המערער, באמתלת שווא ומבלי שא' היתה מודעת לפני כן שכך יקרה. או אז, חזרה א' לבית הוריה, ונתקלה בקנאתה ובגערותיה של אמה כלפיה, משזו לא היתה מודעת להתרחשויות, והיא רצתה לעזוב את הבית (עמ' 66). רק אז לאחר כל אלו, סיפרה את הדברים לשירותי הרווחה ושוב, שלא מיוזמתה (עמ' 16 ש' 28).

מהלך מדורג זה של חשיפת המעשים, שתחילתו בחוג המשפחה לפני אנשים שעוררו את בטחונה, והמשכו בשתיקה נוספת עת שהתה בבית הוריה וסופו חשיפת הדברים בלשכת הרווחה, שלא מיוזמתה של א', אינו מתיישב עם טענת העלילה. יתרה מכך, העובדה כי לאחר נסיון ההתאבדות מסרה לעובדת הסוציאלית של בית החולים ולרופא הפסיכיאטרי שבדק אותה, כי הרקע למעשה הוא יחסה של האם, גם היא אינה תומכת בטענת העלילה, וכך גם ביקורה בלשכת הרווחה לאחר הנסיון האובדני ולפני הגעתה לבית הדודים בכפר, שבו לא העלתה את הטענה. הטענה כאילו במהלך שהותה בכפר רקמה היא עם אחותה ד' ועם אמה, שלא שהתה במקום, טענת עלילה כה מורכבת ומרובת פרטים, לא רק שאינה הגיונית אלא גם אינה עולה ממהלך הדברים. שאם לא כן, מדוע זה היה צורך במספר פעמים שבו סיפרה את הדברים, בהדרגתיות, ומדוע חזרה לבית האב ומדוע סיפרה את הדברים בחוג המשפחה בלבד, שהלא עמדו בפניה הזדמנויות רבות לספר את הדברים לגורמי חוץ, ולו אכן היו הדברים פרי עלילה, מדוע היה צורך בחשיפה הדרגתית כפי שנעשתה. יתרה מכך, התרשמותו של בית המשפט קמא מן האם שללה את האפשרות כי האם מסוגלת לרקום עלילה כה מורכבת בקובעו כי "ניתן היה להתרשם כי איננה מסוגלת לכך מבחינת כישוריה" (עמ' 51 להכרעת הדין), גם היא.

27. לא מצאתי כי יש מקום להתערב בהערכת המהימנות של בית המשפט קמא ביחס לא'. משכך, הרי שגם לו היתה היא עדות יחידה, ניתן היה לבסס את הרשעת המערער על סמך האמור בה, בכפוף לחובת ההנמקה (סעיף 54א לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971). בענייננו, מצא בית המשפט קמא חיזוקים משמעותיים לעדותה של א', בעדויותיהן של אחיותיה, פ' וד'. גם בעניין של האחיות, לא מצאתי עילה להתערב בממצאי המהימנות של בית המשפט קמא.

28. אמנם, ביחס לעדותה של האחיות פ', לא נקבעו קביעות מהימנות מפורשות בהכרעת הדין, אך בית המשפט עמד על עיקרי עדותה באופן המלמד על תיאוריה המדודים ועל השתלבותם עם תיאוריה של א' בעדותה, והדברים עולים גם למקרא מכלול עדותה בפרוטוקול. ניכר כי פ' איבחנה בין דברים שראתה לבין דברים שחשה בהם, הן ביחס למעשיו של המערער בא' "לפעמים הייתי רואה את זה ולפעמים הייתי מרגישה את זה שישנו אחד ליד השני" (עמ' 100) והן ביחס

למעשי האלימות כלפי ד' כשהעידה על אירוע שבו הכה המערער את ד' וצינה כי לא ראתה את המכות משום שהוא הכה אותה בחדר, אולם ראתה אותה אחר כך כשיצאה מן החדר (עמ' 96). פ' אף איבחנה בין דברים שראתה במו עיניה לבין דברים ששמעה מאחותה ד' על אירוע שקרה בכפר בהדגשה "היא סיפרה לי מה היא אמרה, אני לא יכולה לקחת על עצמי על המצפון שלי" וכן "מה שראיתי בעיניים שלי אני סיפרתי לכם, מה שסיפרה לי אחותי זה מה שהיא סיפרה לי. שהיא תספר לכם אני לא רוצה לקחת את זה על עצמי שהיא תספר" (עמ' 100-101).

גם העניינים עליהם העידה פ' עולים בקנה אחד עם אלו עליהם העידה א'. כך העידה כי המערער הפלה את א' לטובה, ונמנע מלהכותה בעוד שאותה ואת ד' נהג להכות; על התנגדותה של אמה לכך שהמערער ישן בחדר עם הבנות ויעיר את א' בלילה. מתיאוריה של פ' ביחס למעשיו של המערער בלילה כשבא לישון בסמוך לא' עולה כי נבוכה מתיאור המעשים; העידה שראתה את המערער מכניס את ידיו למכנסיה של א' ושמעה את קולות הכאב שהשמיעה א'; העידה כי העמידה פנים שהיא ישנה משום שפחדה; העידה שהדברים אירעו בתדירות של פעמיים בשבוע והמעשים החלו כאשר א' היתה בכיתה ט', כשנתיים לפני מועד מתן העדות.

29. כך גם לא מצאתי דופי בקביעות המהימנות ביחס לעדותה של ד'. לאחר שצפה בחקירותיה של ד', קיבל בית המשפט קמא את מסקנותיה של חוקרת הילדים בדבר מהימנותה של ד' בקובעו "ניכר כי ד' תיארה דברים כהווייתם, אירועים להם הייתה עדה ואותם תיארה בלי כחל וסרק, לעיתים באופן צבעוני ממש, וכאילו ניתן לחוש באותם אירועים. ניתן להתרשם מד' באמצעות הקלטות כי מדובר בנערה המבקשת לדייק, לתאר דברים כהווייתם, כאשר לא פעם הדגישה סיטואציות באמצעות ידיה" (עמ' 49 להכרעת הדין). ואכן, צפייה בסרטוני העדות מעלה כי ד' לא תיארה את הדברים מתוך רצון של מי שמבקש לספר אלא התבקשה לעשות כן חרף רצונה והבושה שחשה (דיסק 1 דקה 0:49). בתיאורים שמסרה עמדה במדויק על הדברים שראתה במו עיניה ועל אלו שלא (ראתה את א' עירומה אבל לא ראתה את המערער מוריד את בגדיה - דקה 0:56:55); ראתה כשהמערער הרים את חולצתה של א' אבל לא את מכנסיה; לא ראתה שהוריד לא' מכנס הפיג'מה אבל ראתה את המכנס על המיטה. כמו כן התאפיינה עדותה ביחס למעשים עצמם בתיאור מוחשי לרבות קולות אותם הדגימה: "שם את שלו בשלה" תוך סימון התנוחה - דיסק 2 דקה 01:28; הדגמת תנועת המשגל - דקה 02:43; הדגמת קולות המשגל באמצעות ידיה - דקה 08:30). כמו כן מסרה חילופי דברים אותנטיים לפיהם המערער גער בא' שהתנגדה ואמר לה "תשתקי כולה שעה ואני אעזוב אותך". כפי שצוין לעיל, בהיבט זה אין עדיפות להתרשמותו של בית המשפט קמא כערכאה המבררת על פני ערכאת הערעור, אולם לגופו של עניין, לא מצאתי כי נפל דופי בקביעותיו אלו.

התרשמות בית המשפט קמא, כמו גם התרשמותי שלי מהצפייה בסרטונים, עולה בקנה אחד עם הערכת המהימנות של חוקרת הילדים לפיה ד' סיפרה את אשר חוותה, תוך מסירת תוכן הגיוני באופן ספונטני, בפירוט רב, המעוגן בהקשר של זמן, מצב ומקום, תוך תיאור דינמיקה אופיינית של יחסי פוגע-נפגע בכל הנוגע לדינמיקת היחסים בין האב לבין א' וכן תיאור מפורט של אינטראקציות מילוליות והדגמה של האירועים לרבות תיאור אותנטי של נזל הזרע. בהקשר זה נטען לזיהום החקירה על ידי חוקרת הילדים, משום שהפנתה לד' שאלה מפורשת "האם ראית נזל לבן". חוקרת הילדים השיבה כי השאלה לא היתה ראויה ומקצועית, אולם ניכר כי תשובתה של ד' נבעה מהתרשמות עצמאית ומהבנה על רקע מה שראתה: "... יש לו ריח בהחלט, נכון?... היה על המיטה ... יבש והיה על המיטה... כמו כזה משהו, כמו הסחלב". בנסיבות אלה, לא מצאתי כי יש בשאלה מפורשת ומדריכה זו כדי לפגום במשקל עדותה של ד'. בנוסף,

התמונה שעלתה מאופן עדותה של ד', בייחוד בכל הנוגע לאלימות המערער כלפיה, חוסר רצונה בהפללתו משצינה כי כשהלכה לרופאה כשהיא חבולה לאחר שהאב הכה אותה, לא רצתה לספר מה עשה לה המערער ולביישו בקהילה שבה הוא מוכר. ניכר כי ד' מעידה על אירועים מוחשיים ומוסרת תיאורים ממשיים לרבות פרטים שוליים, דבר המהווה אינדקציה למהימנות הגרסה (ע"פ 30/15 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 53 (20.4.2016) וע"פ 5348/15 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 24 (3.4.2016)).

30. בעת גביית עדותה היתה ד' כבת שנים עשרה וחצי ועדותה נגבתה, כנדרש, על ידי חוקרת ילדים. במהלך פרשת התביעה הוגשו תמלולי הודעותיה, הסרטונים המתעדים את העדות, טופס סיכום העדות ובו הערכת מהימנות של חוקרת הילדים, כשהאחרונה אף העידה. במהלך המשפט הודיעה המשיבה כי התברר כי לד' מלאו 14 שנה וביקשה להביאה לעדות, במקום עדות חוקרת הילדים (עמ' 91), אולם בהמשך עידכנה כי הסתבר שהיתה טעות במסוף המשטרה וכי לאמיתו של דבר ד' היתה באותה עת בת שלוש עשרה וחצי (עמ' 134). לפיכך, העידה חוקרת הילדים. בהמשך, במהלך פרשת ההגנה, הגיעה ד' לגיל 14. מצד ההגנה לא נרשמה בפרוטוקול כל התייחסות לכך וכל בקשה כי זו תעיד לאחר הגיעה לגיל 14 ואף לא הועלתה כל טענה בעניין בסיכומיה. עיון בפרוטוקול מלמד, כי בתום פרשת התביעה העמיד ביהמ"ש את ההגנה בפני האפשרות לעשות שימוש בסעיף 167 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (עמ' 278), הגם שלא פורש באיזה הקשר. בערעור, נטען כי היה על בית המשפט לדחות את הדיון שנקבע לעדותה של חוקרת הילדים ולזמן את ד' לעדות (עמ' 3 לעיקרי הטיעון, מבלי שהיתה לכך התייחסות בהודעת הערעור עצמה) ואילו מטעם המשיבה נטען, במהלך הדיון בפנינו, כי עמדה להגנה האפשרות לבחון שוב את עדותה של ד' אולם היא בחרה שלא לעשות כן.

אין מחלוקת כי הודעותיה של ד' וחוות דעתה של חוקרת הילדים וכן גם עדותה, הינן ראיות קבילות (ע"פ 1360/93 פלוני נ' מדינת ישראל (28.6.1994) (להלן: עניין פלוני) ודנ"פ 3750/94 פלוני נ' מדינת ישראל, מח(4) 621 (להלן: דנ"פ פלוני)). כך גם אין מחלוקת כי בפני ההגנה עמדה האפשרות לזמן את הקטינה כעדה או לבקש מבית המשפט לזמנה כעדה מטעמו ולהתיר את חקירתה בחקירה נגדית, דבר שלא נעשה.

במאמר מוסגר יוער, כי בית משפט זה נדרש לשאלת משקל ההודעות במצב דברים זה ובעוד בע"פ פלוני הנ"ל קבע השופט קדמי כי בית המשפט רשאי להתייחס להימנעות מהעדת קטין שבגר לאחר שהודעותיו הוגשו במסגרת פרשת התביעה כאל אי העדת עד רלבנטי, שיש בה לכרסם במהימנות ההודעה, הרי שבדיון הנוסף שהוגש בעניין (דנ"פ פלוני הנ"ל) הביע הנשיא שמגר את דעתו כי לא בכל מקרה יביא הדבר להפחתה במשקל העדות וכי הדבר יבחן לפי הנסיבות. בנוסף, אך לאחרונה בע"פ 3204/17 מדינת ישראל נ' פלוני (24.1.2018), שניתן לא מכבר, הותיר חברי השופט עמית מצב עניינים זה בצריך עיון (סעיף 47 לחוות דעתו).

אולם לטעמי, בנסיבות המקרה כאן, כאשר ההגנה היתה מודעת לגילה של ד' ולהשלכותיו ובחרה שלא לזמנה לעדות ולא העלתה כל טענה בעניין בפני בית המשפט קמא, כאשר גם במהלך הערעור הועלתה הטענה כדרך אגב ובאופן מצומצם, נטען - בעיקרי הטיעון בלבד ולא בהודעת הערעור - כי היה על התביעה להעידה ועל בית המשפט לזמנה לעדות, מבלי לפרש מה נפקות אי-העדתה בנסיבות אלו, יש ליתן את מלוא המשקל להודעותיה של ד'. ויודגש, באישום הראשון משמשות הודעותיה של ד' חיזוק לעדותה של א' בכל הנוגע לאישום הראשון - חיזוק שהוא כאמור

בבחינת מעבר לצורך שכן די בעדותה של א' כעדות יחידה להרשעת המערער במיוחס לו שם בכפוף כמובן לחובת ההנמקה - שקויימה, ובאישום השני, לעומת זאת, הודעותיה הן הנדבך המרכזי להרשעה, אליהן מצטרפות ראיות הסיוע. בין כך ובין כך, לא מצאתי כי נפלה טעות בהכרעת הדין משניתן מלוא המשקל הראייתי להודעותיה של ד', אף כי לא זומנה להעיד לאחר שבגרה.

31. לשם הרשעת המערער בשלוש עבירות האלימות ובעבירת האיומים שיוחסו לו כלפי ד' באישום השני, אין די בהודעותיה של ד' בפני חוקרת הילדים ונדרשה תוספת ראייתית מסוג סיוע. בית המשפט קמא מצא את הסיוע בעדויותיהן של אחיותיה א' ו-פ' באשר לאלימות המערער כלפיהן וכלפיה וכן בהודיית המערער באלימות כלפי ד' באירוע השלישי - הודייה בחלקן מעובדות כתב האישום באירוע זה - וכן בשלל העדויות שנפרשו בבית המשפט (סעיף 44 להכרעת הדין). לא מצאתי כי נפל בכך פגם.

פ' העידה כי המערער נהג להכות את ילדיו, למעט א', "היה מחזיק בשערות, היה מכה אותנו בכל מקום, איפה שיפגע יפגע" (עמ' 95). פ' גם העידה כי המערער נהג להכות את ד' "למשל פעם התאהבה במישהו... אבא שלי שידע אמר לאמא שלי אל תתערבי והוא ממש היכה אותה עד שהיא הגיעה למצב שהיא הולכת למכות בין הידיים שלו" (צריך להיות: הולכת למות) וכפי שהבהירה בהמשך "אחותי נגמרה לגמרי מהמכות" (עמ' 96) "הכה אותה בחגורה, הכה אותה אני לא יודעת במה, כל מה שהיה אצלו הוא הכה אותה... הגוף שלה היה שבור מהמכות" (עמ' 96). באותו אירוע היתה פ' עדה לתחילת האירוע ולמצבה של ד' לאחריו ולא למכות עצמן. גם האם העידה כי המערער נהג להכות את ילדיהם עם "כל דבר שבא לו ליד" לרבות מקל וחגורה (עמ' 131).

הנה כי כן, נמצא כי סיוע לתיאור שמסרה ד' באירוע האלימות השלישי מצוי בדבריה של פ' שתיארה את מצבה של ד' אחרי המכות, כשיצאה מן החדר. עדות זו מסבכת את המערער בביצוע העבירה בדרך שעליה מסרה ד', באופן שאינו מתיישב עם גרסתו לפיה הכה את ד' באותו אירוע מכות חינוכיות בלבד. בנוסף, מעדויותיהן של א' ופ' גם יחד עולה תמונה של אלימות קשה מצידו של המערער, בניגוד לטענתו ביחס למכות חינוכיות בלבד מצידו.

לטעמי, בנסיבות אלו, ולנוכח הפירוט המשמעותי בדבריה של ד', שמקבל אישור בעדויות אחיותיה, ולנוכח קיומן של האינדיקציות לכך שד' אינה מבקשת לפגוע במערער (כך, באירוע האלימות האחרון, שהצריך קבלת טיפול רפואי, נמנעה מלספר לרופאים את אשר אירע על מנת שלא להשחיר את פניו (ת/9 עמ' 8 ש' 18). לנוכח הכלל לפיו נדרש סיוע מהותי לעדותו של קטין בפני חוקר ילדים אך משקל ראיית הסיוע עומד ביחס הפוך למשקלה של העדות עצמה (ע"פ 2470/15 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 46 (25.10.2015) וע"פ 4009/09 מדינת ישראל נ' פלוני, מז(1) 292 (1993)), די בכך כדי לקבוע כי קיים הסיוע הדרוש להרשעת המערער במיוחס לו באישום השני.

32. כאמור, המערער מנה שורה ארוכה של סתירות בעדויותיהן של בנותיו בעניינים שונים, הן בינן לבין עצמן והן בין האחת לשניה. לאחר שבחנתי את כל טענות המערער לגופן, תוך שנדרשתי לתיק כולו על מוצגיו, מצאתי כי אין בהן כדי להצביע על סתירות מהותיות הפוגעות במהימנות שייחס בית המשפט לעדויות שלוש הבנות. להלן אעמוד בקצרה על העיקריות שבטענות המערער.

33. בביתו של מי מהדודים אירע האירוע בכפר - בא כוח המערער טען לסתירות שנפלו הן בעדותה של א' לגבי אירוע של נסיון לתקיפה מינית שהתרחש בכפר מגוריהם של הדודים, אירוע שלא נכלל בכתב האישום. לא מצאתי ממש בטענה זו. ראשית, אין מחלוקת כי המדובר בשני בתים צמודים שמקשר ביניהם מסדרון קטן (עמ' 35-36), כך שגם אם אקבל את טענת המערער לקיומה של סתירה בעניין זה, אין המדובר בסתירה היורדת לשורשם של דברים או כזו הפוגמת במהימנות עדותה של א'. שנית, עיון בפרוטוקול עדותה של א' מלמד כי תשובתה בעניין זה ניתנה כשנשאלה על סוג מסויים של נסיונות תקיפה מינית מצד המערער והשיבה "זה קרה יותר מפעם, בערך ארבע חמש פעמים, לא זוכרת כל פעם איפה התרחש, אבל זכור לי שזה קרה כשהיינו בבית או בחדר שלי או בחדר שלו, לפעמים הוא ניסה גם לתקוף אותי כשהייתי בבית של הדוד שלי אח של אבא שלי". (עמ' 22 ש' 15-13). כך שכבר בתחילת תשובתה סיגה א' את דבריה כשציינה כי אינה זוכרת איפה התרחש כל אחד מהמעשים וכן כי לפעמים בוצעו נסיונות התקיפה המינית גם בבית הדוד, משמע כי אין המדובר באירוע יחיד. בהמשך סיפרה על אירוע מסויים שבו, כאשר ישנו בבית הדוד, ניסה המערער לתקוף אותה והיא יצאה מן החדר וראתה שם את סבה (עמ' 22). בחקירתה הנגדית, ציינה, בהקשר אחר, כי בתקופה שבה התארח אצל דודיה בכפר לאחר נסיון ההתאבדות האחרון, שהתה בביתו של הדוד נ' משום שלדוד א' היו אורחים וכן כי באותה תקופה התגורר הסב בביתו של נ' (עמ' 42). א' לא טענה כי האירוע המדובר התרחש בביתו של נ' ובהמשך חקירתה הנגדית חזרה שוב על הטענה כי המערער ניסה להטרידה כאשר ישנו בביתו של הדוד א' (עמ' 44 ש' 13-9) כך שכלל לא ברור כי מדובר באותו אירוע. למעשה, בהמשך חקירתה הנגדית א' מציינת שני אירועים שהתרחשו בכפר, האחד - בביתו של הדוד נ' כאשר אביה נגע בה ואשתו של הדוד נ' הבחינה "במשהו מוזר" שעורר את חשדה לגבי המערער ואירוע נוסף שאירע בביתו של הדוד א', כאשר יצאה מהחדר של בת הדודה ואביה תפס בשערותיה ואמר לה "תחזרי בחזרה לחדר ואל תעשי לנו פדיחות" (עמ' 84). כמו כן עולה מדבריה כי על דרך הכלל בעת שהיא ומשפחתה מתארחים בכפר, הבנות ישנות בביתו של הדוד א' משום שלדוד נ' יש ילדים גדולים (עמ' 36, 42).

הטענה הנוספת התייחסה לסתירה בין דבריה אלו של א' לבין דבריה של ד' לפיהם, האירוע התרחש בביתו של הדוד א', גם היא חסרת בסיס. ד' העידה על מקרה אונס שהתרחש בביתו של הדוד א'. אחותה א' לא ציינה מקרה זה באמירה מפורשת, ואף לא נשאלה על כך על ידי ההגנה. לפיכך, לא ניתן לומר כי דבריה של ד' סותרים בעניין זה את עדותה של א'. נזכיר כי בזמן ההתרחשויות היתה ד' ילדה, וגם אם טענה במיקום האירוע המדובר - בבית הדוד ולא בביתם שלהם - לא ניתן לראות בכך סתירה מהותית.

34. מועד תחילת המעשים - לפי עדותה של א' המערער החל במעשיו כשבגרה, לקראת סוף לימודיה בכיתה ט' "זה התחיל כשהתחלתי להתבגר, בהתחלה זה התחיל עם מבטי עיניים, זה התחיל בסוף של כיתה ט'" ונמשכו כשנה לערך (עמ' 17 ש' 8-6). לפי עדותה של ד' המעשה הראשון שהיתה עדה לו התרחש בבית שכור שבו התגוררה המשפחה בעת שהיא עצמה היתה בכיתה ו' "הייתי רוצה לעלות לכיתה ז' - הווה אומר, כשנה לפני חשיפת הפרשה. על פי הנטען ד' נקבה במקום האירוע הראשון שהיא היתה עדה לו, בית בשכירות, שבו התגוררה המשפחה עוד קודם לכן, אולם בעיני אין בעניין זה ממש, שכן לא מן הנמנע כי ד', שהיתה ילדה באותן שנים, טענה בפרט זה. החשוב הוא כי ידעה לתאר בפרטים את הדינמיקה ואת המצבים להם היתה עדה וכי תיאור זה עולה בקנה אחד עם תיאורה של א', באופן שתיאום ביניהן נראה כבלתי סביר.

35. האם סיפרה א' על מעשי המערער לאחרים? - לא מצאתי כי נפלה סתירה בעדותה של א' בעניין זה. א' העידה כי לא סיפרה לאיש על המעשים על מנת לשמור על שלמות המשפחה ורק לאחר נסיון ההתאבדות האחרון, כאשר

שהתה בכפר וחשה ביטחון סיפרה את הדבר לאשת הדוד נ'. בהמשך, סיפרה א' לדוד נ' עצמו ולדודה, ולאחר שאלו איכזבו אותה ודודתה השיבה אותה לידיה של אביה חרף אי רצונה, סיפרה את הדברים לעובדת הסוציאלית, וגם אז בשל שאלותיה של העובדת הסוציאלית שחשה כי יש דברים המכבידים על א'. יחד עם זאת, אחיותיה ד' ו-פ' הבחינו במעשיו של המערער משאלו בוצעו בחדר שבו ישנו, א' ידעה כי ד' יודעת וציינה שייתכן שגם פ' ידעה (עמ' 69). לאחר נסיון ההתאבדות האחרון של א', כאשר היא ו-ד' שהו בכפר אצל דודיהן, שאלה ד' את א' מדוע ניסתה להתאבד וזו השיבה לה "את יודעת שאבא שלי היה מטריד אותי, וההתנהגות של אמא שלי איתי והחיים שלי, כל החיים שלי" (עמ' 49). גם האחות פ' העידה כי בעת שישנה בחדר הרגישה דברים, אף כי השימה עצמה ישנה, ואמרה זאת לא' שאישרה את הדברים, אבל סירבה לספר לאמן משום שפחדה ממנה (עמ' 99). בעובדה כי אחיותיה, שהיו נוכחות בחדר בחלק מן המקרים, היו ערוות למתרחש אין כל סתירה לגרסתה של א' שלא סיפרה את הדבר לאיש.

36. האם המערער נהג לנעול את הדלת בעת ביצוע המעשים בא' בהודעתה מסרה א' כי "היה סוגר עלי בחדרו במפתח וכאשר לא היה מפתח הוא היה מניח כל דבר מאחורי דלת החדר, וכאשר האחים שלי היו חוזרים היה באופן רגיל נוזף ב" (נ/4 ש' 75). הדברים נאמרו לאחר שסיפרה כי המערער היה מנצל מקרים שבהם היו לבדם בבית לביצוע המעשים. דברים דומים מסרה גם בעדותה לפיה המערער היה נועל את דלת חדרו או מניח משהו מאחורי הדלת רק במהלך שעות היום כאשר האחים שלה היו בבית, כדי שלא יכנסו לחדר (עמ' 76, עמ' 83) או שהיה נועל את דלת הבית כאשר אחיה לא היו בבית (עמ' 77). הסתירות בין עדותה לעדות אמה, שהעידה כי הדלתות בבית משומשות וללא מפתחות (עמ' 161) הוא שולי, שכן גם מעדות האם עולה כי המערער דאג לסגור את הדלת בשעה שהיה בו יחד עם א', לאחר שוויאד שאיש מבני הבית לא יכנס אליו.

37. תדירות המעשים ושעות ביצועם - א' העידה כי המעשים שביצע המערער בה בחדר הילדים התבצעו לפנות בוקר, בעיקר בימים שישי וראשון, לאחר שהאם יצאה לעבודתה (עמ' 18, עמ' 81) וכי בנוסף ביצע בה המערער מעשים כאשר ידע שהיא נמצאת לבד בבית ולשם כך הקדים לחזור הביתה מעבודתו. הדברים עולים בקנה אחד עם התיאור שמסרה בהודעתה (נ/4 ש' 48-50) ואין ממש בסתירה הנטענת לפיה תחילה טענה כי המעשים בוצעו מדי יום ובהמשך טענה כי לא כך היה. גם אחיותיה פ' ו-ד' העידו כי התדירות היתה של כפעמיים בשבוע, והדבר תואם את דבריה של א' גם במובן זה, שמעשים אלו התרחשו בחדר שעה שהאחיות ישנו בו גם כן, בעוד שלמקרים האחרים שבוצעו בא' בעת שהיתה לבדה בבית, לא היו אחיותיה עדות והיא לא סיפרה להן על כך. לא למיותר לציין, כי א' העידה על מסכת של מעשים מיניים שביצע בה המערער לאורך תקופה של שנה ויותר, ואף ציינה במהלך חקירתה הנגדית "אבא שלי הדברים שנהג לעשות אותם עשה אותם ברציפות ללא שום הפסקות" (עמ' 60 ש' 9).

אפנה בהקשר זה לדברים שנקבעו בע"פ 993/00 נור נ' מדינת ישראל (פ"ד נו(6) 205, 233) " אין לצפות מאדם כי יזכור פרטי אירוע טראומטי כאילו תיעד אותו בזמן אמת, בייחוד כאשר מדובר בקורבן עבירת מין. לפיכך השאלה איננה אם קיימים אי-דיוקים ואי-התאמות בפרטים, אלא אם המיקשה כולה היא אמינה, ואם הגרעין הקשה של האירועים והתמונה הכוללת המתקבלת מן העדות והחיזוקים לה מאפשרים מסקנה בדבר אשמת הנאשם מעבר לכל ספק." והדברים יפים גם בענייננו כאן. ראו גם ע"פ 7833/05 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (15.5.2007) וכן ע"פ 8916/08 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 29 (1.7.2009).

38. מקרים נוספים של הטרדות מיניות מצד המערער - א' העידה על מסכת של מעשים מיניים קשים שנעשו בה לאורך שנה ויותר, אך טבעי הוא כי תיאורים למקרים נוספים יצופו ויעלו בהזדמנויות שונות שבהן מתבקשת המתלוננת להתייחס לאירועים שונים. יתרה מכך, המעשים הנוספים (הטרדה מינית בבית החולים ובאוטובוס, לאחר הנסיון האובדני) זניחים ושוליים ביחס למעשיו המיניים הקשים של המערער בא' ואין כל משמעות למועד העלאתם על ידי א'.

39. הטענה כי נסיון ההתאבדות אירע על רקע יחסיה עם החבר ח' - גם בהודעתה במשטרה תלתה א' את נסיון ההתאבדות האחרון שביצעה לא רק במעשיו של האב אלא באלימות האם כלפיה (נ/ש' 41-48). גם עדותה בעניין זה (עמ' 59-60) מלמדת כי בתקופה זו הוגדשה סאת הייסורים שעברה, וזה הדבר שהוביל אותה לביצוע נסיון אובדני ובהמשך לחשיפתה ההדרגתית של המעשים.

העובדה כי בפני הרופא והעובדת הסוציאלית בבית החולים ציינה א' כי הסיבה לנסיון ההתאבדות היתה אלימות מצד אמה, וכך גם נמנעה מלהעלות את הדברים בפגישה עם עובדת סוציאלית בשירותי הרווחה שהתקיימה מיד לאחר שחרורה מבית החולים, אינה פוגעת במהימנותה של א' אלא משתלבת בתהליך שהוביל אותה לחשיפת מעשי המערער. וכפי שצויין בהכרעת הדין, בשלב זה עדיין ביקשה לכבוש את הדברים בינה לבין עצמה ורק בהמשך, כשהתה בבית הדוד חשה בטוחה והעלתה את הדברים בחוג המשפחה, תחילה בפני אשת הדוד ובהמשך בפני הדוד נ' (עמ' 38), ואחר כך בפני הדודה.

40. טענות נוספת בערעור התייחסו לדחיית גרסתו של המערער, משלטענת ההגנה לוקה היא בסתירות חסרות משמעות שמקורן בחולשת זיכרון וקליטה ואשר אין בהן לערער את עדותו, המתיישבת בעיקרה עם העובדות בשטח. טענה זו אינה משקפת נכונה את טיב הסתירות בגרסת המערער כמו גם את העובדה, שאכן נטענה על ידי המשיבה בבית המשפט קמא, כי גרסתו של המערער השתנתה בעת עדותו, לאחר שנחשף לחומר הראיות בתיק, כך שתתאים לתמונה הראייתית ודווקא משום כך יש משמעות לסתירות בין הודעותיו במשטרה, בטרם נחשף למכלול הראייתי, לבין גרסתו בבית המשפט. כך, בחקירתו במשטרה שלל המערער באופן נחרץ את הטענה כי אחיו הכו אותו לאחר שא' חשפה בפניהם את מעשיו, וטען כי לו היתה עושה כן אחיו היו הורגים אותו (ת/ש' 95 מיום 20.10.2013), בעוד שבעדותו טען כי לאחר שא' טענה בפני הדודים ובפניו שהוא נוגע בה, אחיו נ' התרגז ונתן לו שתי סטירות (עמ' 327). הסבריו ליישוב הסתירה היו הסברים קלושים כשטען שאמר במשטרה שאחיו סטר לו, עוד המשיך וטען כי סטירות אינן מכות ואחיו לא היכו אותו וכן טען כי אחיו סטר לו לא משום שהאמין לא' אלא "בגלל העצבים שלו" (עמ' 353).

כך גם במשטרה טען כי א' העלילה עליו משום שאסר עליה להתרועע עם בחורים ואילו בעדותו טען שהמדובר בעלילה שיזמה האם ומשפחתה והסביר "אמרתי את זה. ואני עכשיו אומר את זה" (עמ' 366).

כמו כן לראשונה העלה המערער את הטענה כי לאחר שא' חזרה לבית לאחר שהותה בכפר ואצל דודתה, שאל אותה מדוע אמרה עליו דברים אלו והיא השיבה כי אמה והורי אמה איימו עליה משום שהם מבקשים "להפיל" את המערער שרצה לזרוק את האם וטענה שהאם "תיכנתה" את המזימה והבטיחה לה שתוכל לראות את ח' ולהתחתן אתו וכן הבטיחה להוציא לה דרכון כך שתוכל ליסוע עם ח' לירדן (עמ' 329-330).

בדומה, גם הגרסה שמסר המערער ביחס למכות שהכה את ד', החלה בהכחשה כמעט מוחלטת, כשטען בחקירתו הראשונה שנתן לד' "כמה צ'פחות ואמרתי לה שאם עוד פעם אשמע שהיא עושה משהו כזה אני אתן לה מכות עד לגמרי" (ת/2 ש' 22.10.2013). כן טען כי לא הרביץ ליתר הילדים (שם, ש' 48). הגרסה התפתחה בהמשך, כאשר בחקירתו הבאה טען כי היכה את ד' בחגורה לאחר שאיחרה לחזור מבית הספר, וכן הכה את פ' ואת א' וגם את האם "כל אחת שתתנהג לא טוב תקבל מהחגורה" (ת/3 ש' 113 מיום 20.10.2013) וכן אישר כי אכן הכה את בנותיו, אפילו עם חגורה, על רקע קשריהן עם בנים. גם בעניין זה טען בעדותו שכבר בחקירה הראשונה סיפר שהרביץ לבנותיו, אף כי לא כך היה (עמ' 360).

הנה כי כן, גרסתו של המערער התפתחה הן במהלך חקירתו במשטרה והן, ובייחוד, בעת עדותו בבית המשפט, מבלי שעלה בידו ליתן הסבר מסבר את האוזן לשינויים אלה. לעיתים, משלא עלה בידו ליתן הסבר כלשהו, אף הכחיש המערער את עצם קיומו של שוני בין הגרסאות שמסר.

41. סיכומם של דברים, לא מצאתי כי נפלה טעות בהכרעת דינו של בית המשפט קמא. הרשעת המערער התבססה על ממצאי מהימנות מנומקים שקבע בית המשפט לאחר שהתרשם מעדויותיהן של א' ו-פ' ומהודעותיה של ד' בפני חוקרת הילדים, ואין כל עילה להתערב בהם.

הערעור על גזר הדין

42. גם בעניין עונשו של המערער לא מצאתי כי יש מקום להתערבותנו. אמנם עונשו של המערער עונש כבד הוא, עם זאת מעשיו מעוררי סלידה וחמורים.

על הצורך בענישה מחמירה בשל הפגיעה הקשה הנלווית למעשים אלו עמד בית משפט זה שוב ושוב (ראו, בין רבים, ע"פ 7951/12 פלוני נ' מדינת ישראל (7.4.2014)). על חומרתם היתרה של מעשי מין בתוך המשפחה ועל המנעד הרחב של העונשים בגין עבירות בנסיבות אלה עמד בית משפט זה לאחרונה בע"פ 252/16 פלוני נ' מדינת ישראל (21.12.2017). מן הראוי לציין, כי במקרים רבים עבירות מין במשפחה מבוצעות לאורך פרק זמן ממושך ואין המדובר במעשה בודד או במעשים ספורים. בשל כך יש קושי ממשי לכמת ולהשוות בין עונשיהם של מבצעי העבירות באופן שייתן ביטוי למספר העבירות שבוצעו, ולמשך התקופה בה בוצעו. בענייננו, בנסיבות המתוארות לעיל, נמצא כי המערער פגע מינית בצורה ממושכת בבתו הקטינה ופגע באלימות בבת נוספת. כתב האישום ועדויות הבנות מגוללים את הקושי היומיומי לחיות בצל המעשים הקשים והאיום הנשקף מהם. פגיעה זו עתידה ללוות את הבנות כל חייהן, ולא מצאתי כי יש ממש בעתירתו של המערער להקלה בעונשו או בפיצוי שהושת עליו.

43. אציין עוד כי המערער הלן על אופן קביעתו של מתחם הענישה, אולם לא מצאתי שיש ממש בדברים. די אם אפנה להוראת סעיף 40(ב) לחוק העונשין, המאפשר קביעת עונש כולל לאחר קביעת מתחמי ענישה נפרדים בגין אירועים שונים, מבלי שבית המשפט יידרש למידת החפיפה ביניהם, כפי שאכן נעשה כאן.

סוף דבר

44. סיכומם של דברים, לאור האמור לעיל אציע לחברי לדחות את הערעור על שני חלקיו ולהותיר על כנו את פסק דינו של בית המשפט המחוזי.

ש ו פ ט

השופט י' עמית:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט ע' ברון:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

לפיכך הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ג' קרא.

ניתן היום, ה' בניסן התשע"ח (21.3.2018).

ש ו פ ט

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

